

FINANSTILSYNET

THE FINANCIAL SUPERVISORY
AUTHORITY OF NORWAY

Finanstilsynet orienterer

Pensjonskassekonferansen 14. mai 2019

Seksjonssjef Hege Bunkholt Elstrand

Innhold

1. Kort om pensjonskassemarkedet
2. Resultater og finansiell stilling
3. Forenklet solvenskapitalkrav
4. IORP II
5. Andre aktuelle temaer

1. Kort om pensjonskassemarkedet

Private pensjonskasser

- Det var i alt 50 pensjonskasser med samlet FK på om lag 196 mrd. kr. ved utgangen av 2018. 3 private pensjonskasser fikk konsesjon i 2018, 1 er avviklet.
- Samlet **fripolisebeholdning** var 62 mrd. kr ved utgangen av 2018 (opp 2 mrd. kr fra 2017).

Kommunale pensjonskasser

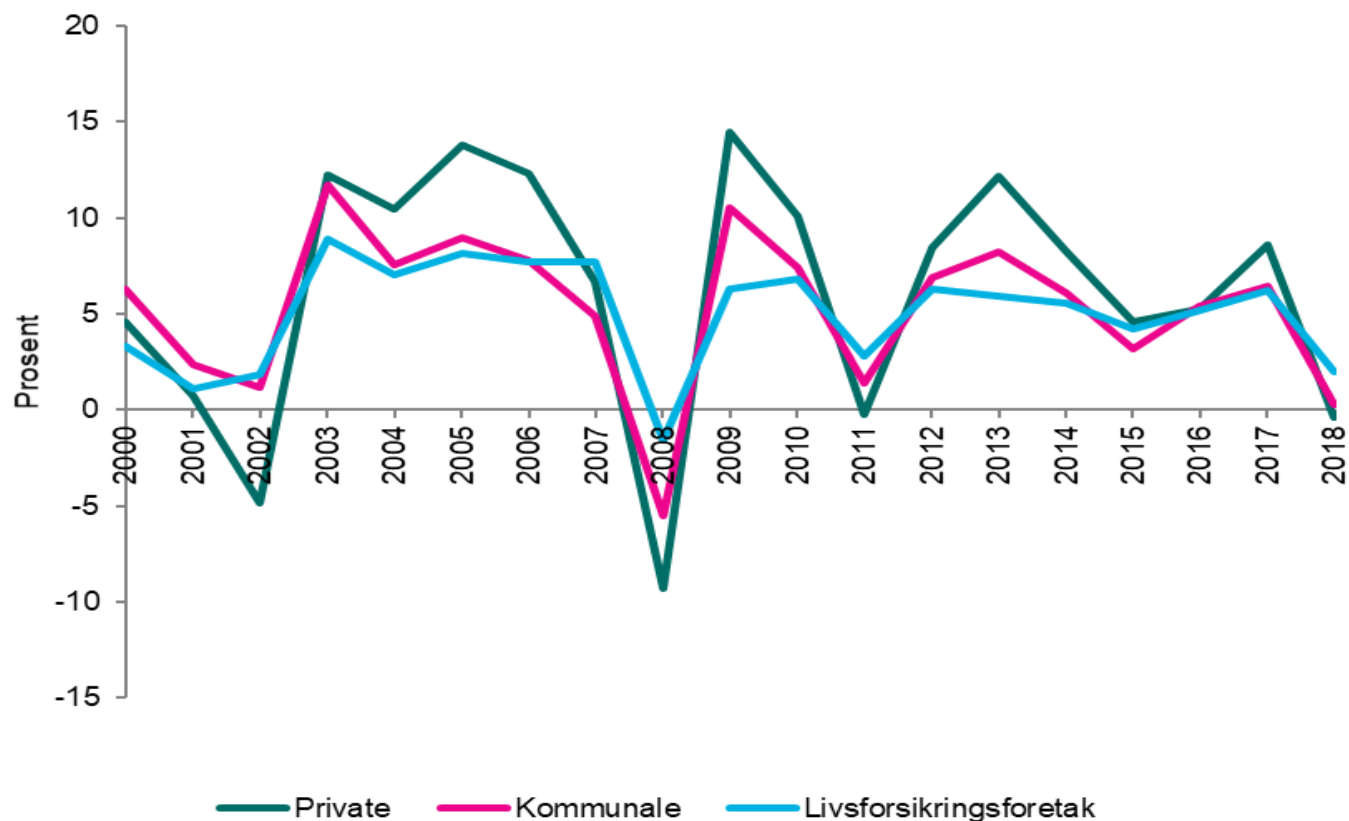
- Det var i alt 37 pensjonskasser med samlet FK på omlag 151 mrd. kr. ved utgangen av 2018. Det er ikke gitt konsesjon til nye pensjonskasser i 2015 til 2018.

2. Resultater og finansiell stilling

- Pensjonskassenes samlede resultat før skatt var 2,5 mrd. kr i 2018 (4,5 mrd. kr i 2017).
- *Bokført* avkastning var 3,9 prosent (5,4 prosent i 2017).
- *Verdijustert* avkastning i kollektivporteføljen var -0,1 % i 2018 (7,7 % i 2017).

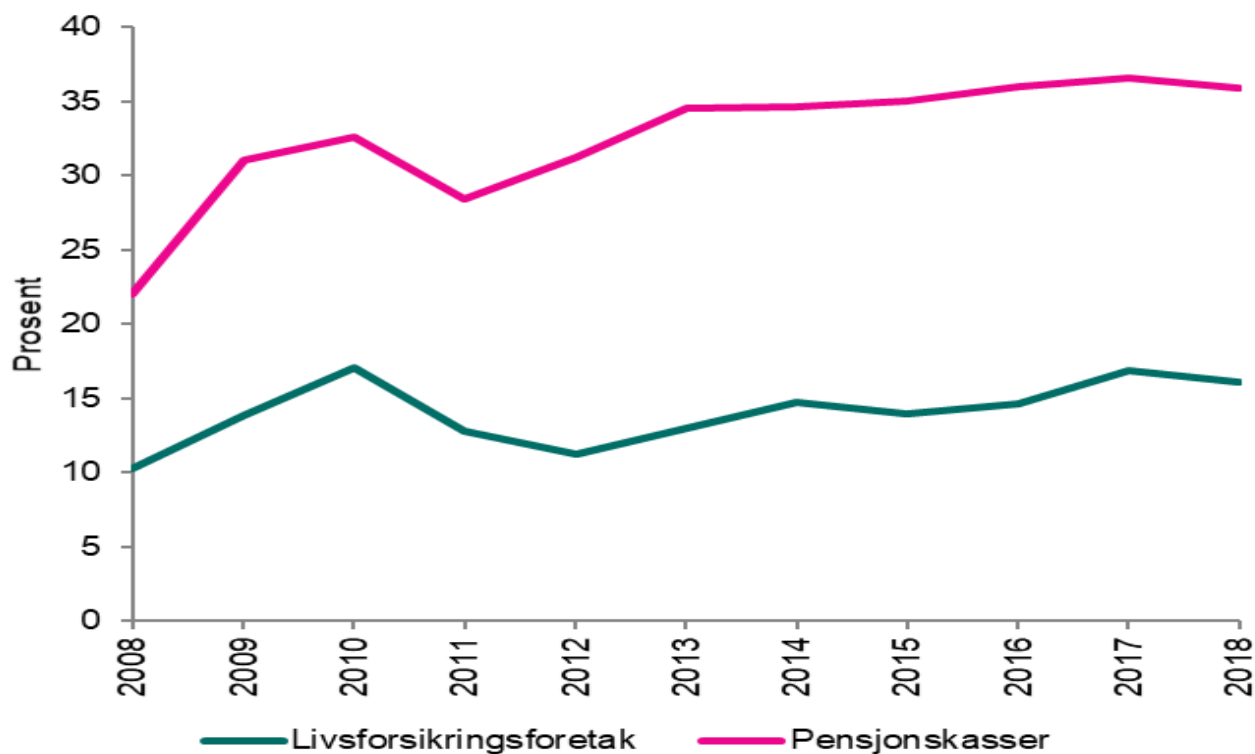
2. Resultater og finansiell stilling (forts.)

Utvikling i verdijustert avkastning

2. Resultater og finansiell stilling (forts.)

Aksjeandel i kollektivporteføljen – pensjonskasser og livsforsikringsforetak

2. Resultater og finansiell stilling (forts.)

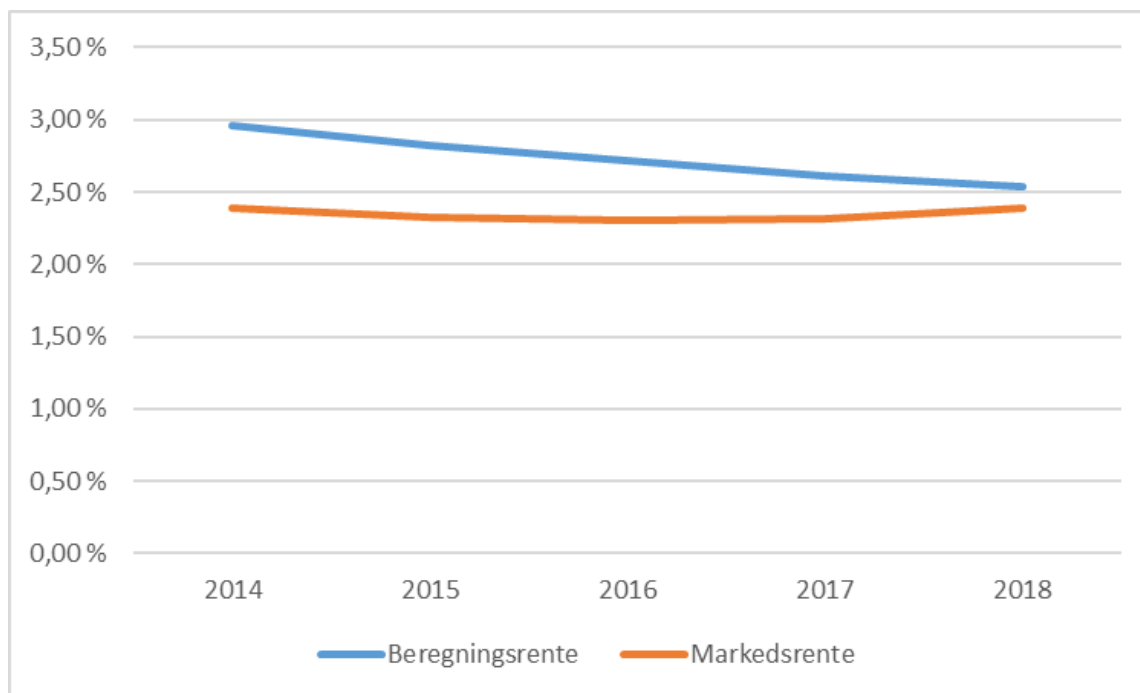
Oppreservering for langt liv (K2013)

- Oppreserveringskravet til K2013 var på om lag 11,5 mrd. kr for pensjonskassene (8,5 for private og 3 for kommunale).
- Gjenstående oppreserveringsbehov for **private** pensjonskasser var 1. januar 2019 om lag 120 mill. kr
- **Kommunale** pensjonskasser er ferdig oppresvert.

2. Resultater og finansiell stilling (forts.)

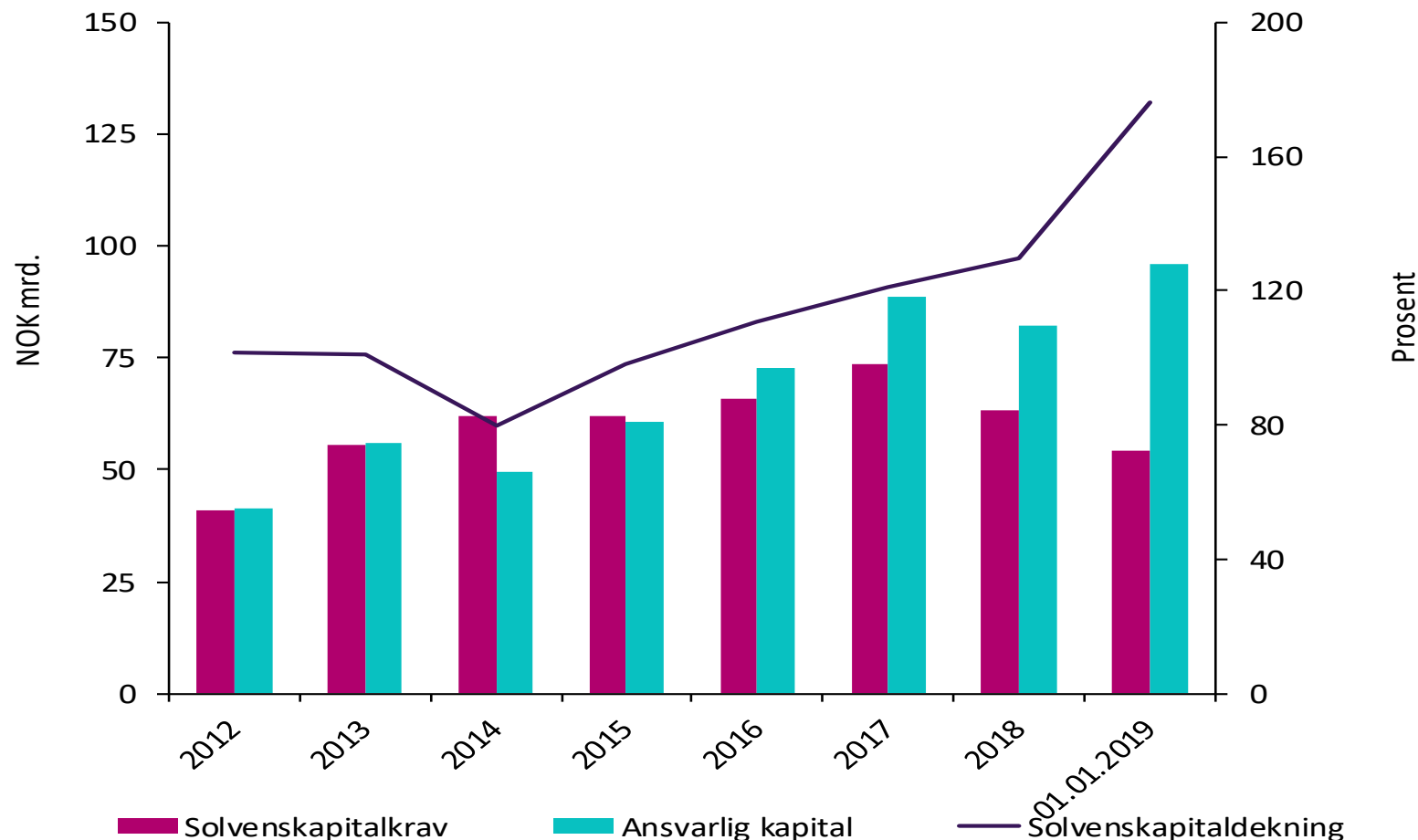
.	Avsetninger	Durasjon	Beregningsrente	Markedsrente
Kommunale ordninger	117 530	16,7	2,47 %	2,41 %
Private ordninger	80 059	14,5	2,52 %	2,28 %
Fripoliser	61 986	18,0	2,71 %	2,47 %

Utvikling i beregningsrente og markedsrente

2. Resultater og finansiell stilling (forts.)

Solvenskapitaldekning

3. Forenklet solvenskapitalkrav

Nytt kapitalkrav for pensjonskasser

- Finansdepartementet fastsatte 8. juni 2018 nytt soliditetskrav for pensjonskasser ("forenklet solvenskapitalkrav")
- Kravet gjelder fra 1. januar 2019.
- Kravet er i all hovedsak i tråd med Finanstilsynets forslag av september 2016.

3. Forenklet solvenskapitalkrav (forts.)

Regelverksstruktur

1. Finansdepartementet fastsatt 8. juni 2018 endringer i forskrift om pensjonsforetak.
 - Bestemmelsene dekker hovedkravene og de viktigste prinsippene.
2. Det er gitt hjemler for Finanstilsynet til å fastsette utfyllende forskrift.
 - Forskriften ble fastsatt 14. november 2018.
 - Forskriften er basert på Finanstilsynets forslag i høringsnotat av 15. september 2016.
3. Rapporteringsmal og veiledning
 - Det er utarbeidet rapporteringsmal og veiledning for rapporteringen.

3. Forenklet solvenskapitalkrav (forts.)

Hovedtrekk

- Basert på Finanstilsynets stresstest I.
- Endringer fra stresstest I:
 - Den risikoreduserende effekten av utsatt skatt hensyntas ved å redusere kapitalkravet med 15 %.
 - Nåverdi av fremtidig rentegaranti (tidsverdi) for alle porteføljer inkluderes ikke i beregningen av beste estimat av forsikringstekniske avsetninger.
 - Fremtidige kapitalinnskudd kan medregnes i beregningen av beste estimat av forsikringstekniske avsetninger dersom:
 - Innskuddene er knyttet til premiebetalende ordninger,
 - det foreligger avtale om regelmessige innskudd, og
 - det allerede er innbetalt kapital i henhold til avtalen.

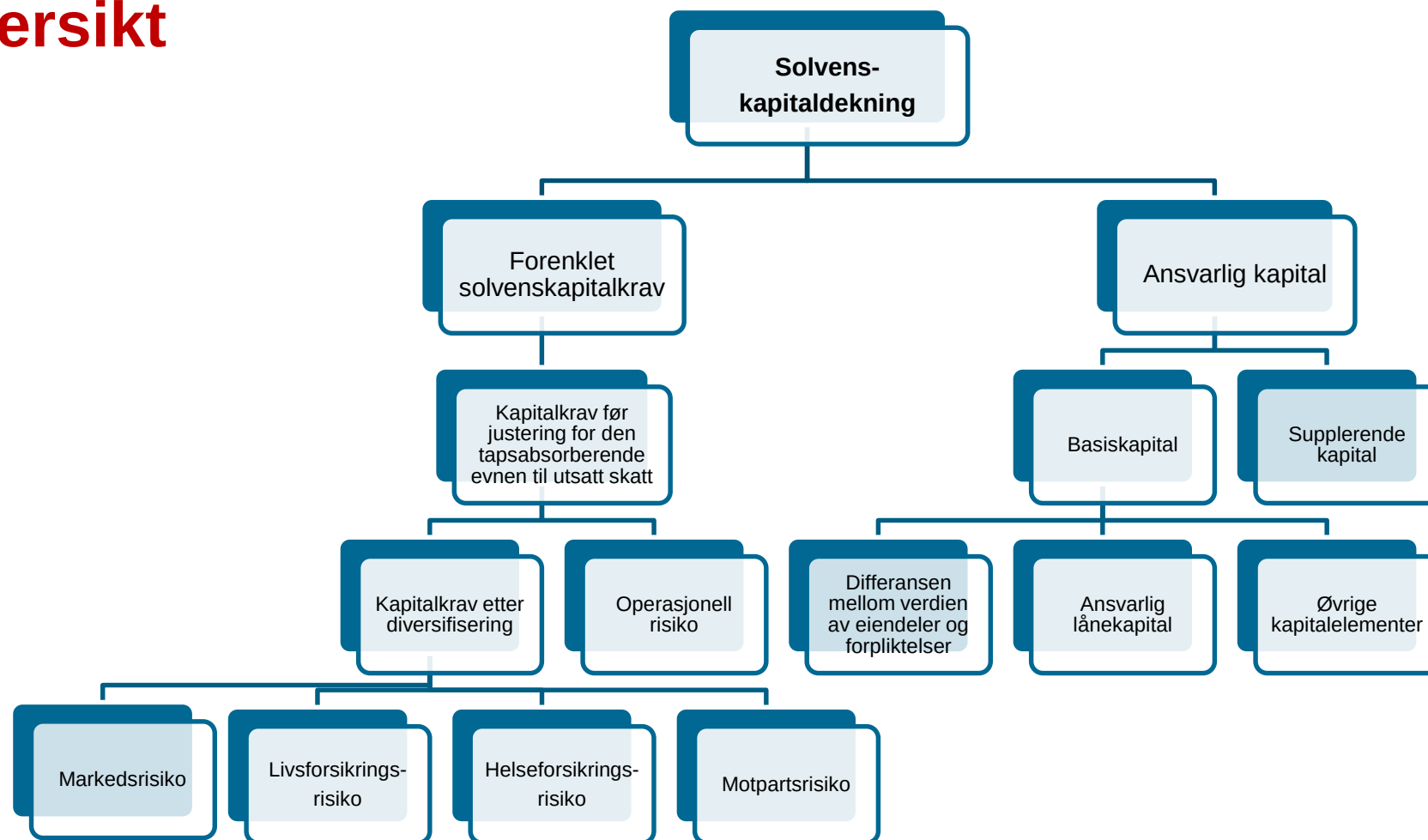
3. Forenklet solvenskapitalkrav (forts.)

Hovedtrekk forts.

- Avtaler eller garantier om kapitalinnskudd som ikke oppfyller vilkårene over kan, etter avkortning for motpartsrisiko, medregnes som supplerende kapital etter godkjenning fra Finanstilsynet.
- Den risikofrie rentekurven, som skal benyttes for å beregne beste estimat av forsikringsforpliktelsene, skal være volatilitetsjustert.
- I det forenklete solvenskapitalkravet er det en overgangsbestemmelse for innfasing av effekten av overgang til realistisk verdi av forsikringstekniske avsetninger.

3. Forenklet solvenskapitalkrav (forts.)

Oversikt

3. Forenklet solvenskapitalkrav (forts.)

Kravet til risikoanalyser

- Kravet om risikoanalyser videreføres.
 - Pensjonskasser skal jevnlig, og minst ved utgangen av hvert kvartal, analysere hvordan uvanlige markedsforhold vil påvirke pensjonskassens bufferkapital.
 - Dersom analysene gir grunn til å tro at pensjonsforetakets fremtidige finansielle stilling vil være utsatt, skal pensjonskassen vurdere å iverksette tiltak som reduserer risikoen eller som øker bufferkapitalen.
- Pensjonskassens system for risikostyring skal ha som premiss at det forenklede solvenskapitalkravet skal etterleves til enhver tid.
- Pensjonskassen bør i sin risikostyring også se hen til det forenklede solvenskapitalkravet uten effekten av overgangsregelen.

3. Forenklet solvenskapitalkrav (forts.)

Finanstilsynets forventninger til marginer

- Pensjonskasser med lav margin til det forenklete solvenskapitalkravet bør utarbeide en plan for oppbygging av en tilfredsstillende margin til kravet.
- Det forventes at pensjonskasser som ikke oppfyller det forenklete solvenskapitalkravet uten bruk av overgangsregelen, utarbeider en plan/strategi for å oppfylle dette kravet på sikt.

3. Forenklet solvenskapitalkrav (forts.)

Krav ved svekket finansiell stilling

- Pensjonskasser som ikke oppfyller det forenklete solvenskapitalkravet, eller mener det foreligger risiko for underoppfyllelse, skal straks underrette Finanstilsynet.
- Pensjonskassen skal fremlegge en plan for å rette på forholdet.
- Finanstilsynet kan gi pensjonskassen dispensasjon fra det forenklete solvenskapitalkravet i en avgrenset periode når dette er nødvendig for å gjenopprette solvenssituasjonen.
- Finanstilsynet vil legge til grunn samme praksis som ved brudd på solvensmarginkravet (Solvens I) og det tidligere gjeldende kapitaldekningskravet.

3. Forenklet solvenskapitalkrav (forts.)

Beregning og rapportering

- Pensjonskassen har ansvaret for rapporteringen selv om rapporteringen/beregningene er utkontraktert.
- Beregningsmetoder og forutsetningene som er lagt til grunn, skal dokumenteres.
- Endringer i beregningsmetoder og forutsetninger skal klart fremgå og begrunnes.

3. Forenklet solvenskapitalkrav (forts.)

Finansiell stilling per 1. januar 2019

per 1. januar 2019	Solvenskapitalkravet	Kravet uten overgangsregel
Antall kasser i brudd	1	3
Kapitalunderskudd (mill.)	7	105
Samlet kapitaloverskudd	41 538	39 130

ved 20 % fall i aksjemarkedet	Solvenskapitalkravet	Kravet uten overgangsregel
Antall kasser i "brudd"	6	12
Kapitalunderskudd (mill.)	59	440
Samlet kapitaloverskudd	26 547	24 143

4. IORP II

Innledning

- Direktiv (EU) 2016/2341 om virksomheten til og tilsynet med pensjonsforetak (IORP II) ble vedtatt i desember 2016 og gjelder i EU fra 13. januar 2019
- Virkeområde - pensjonsforetak
 - Pensjonskasser
 - Innskuddspensjonsforetak
- Direktivet er foreløpig ikke inntatt i EØS-avtalen
- Finanstilsynet sendte høringsnotat med utkast til regelendringer til Finansdepartementet i januar i år
- Høringsnotatet er foreløpig ikke sendt på høring

4. IORP II (forts.)

Innledning (forts.)

- Reviderer tjenstepensjonsdirektivet (2003/41/EF), også omtalt som pensjonskassedirektivet
- Siktemålet med revideringen
 - Harmonisere regelverket for å styrke det felles indre marked
 - Fremme transparens og god virksomhetsstyring (tar utgangspunkt i Solvens II)
 - Forsøkte å harmonisere solvensregelverket, men dette strandet
- Minimumsharmonisering
 - Handlingsrom for å ilegge strengere regler nasjonalt

4. IORP II (forts.)

Om direktivet

- Utvider reguleringen av grensekryssende virksomhet
- Økte krav til virksomhetsstyringen
 - Krav om nøkkelfunksjoner som del av virksomhetsstyringen
 - Meldeplikt om utkontraktering
 - Krav om forsvarlig godtgjørelsesordninger – som også skal gjelde utkontraktert virksomhet
 - Krav om egenvurdering av risiko
 - ESG (Environmental – social – governance factors)

4. IORP II (forts.)

Om direktivet (forts.)

- Økte krav til åpenhet om virksomheten
 - *Offentliggjøring* av redegjørelse om investeringsprinsipper
- Utvidede og detaljerte krav til informasjon til medlemmer og potensielle medlemmer
- Forholdsmessighetsprinsippet

4. IORP II (forts.)

Reguleringen

- Pensjonsforetak er omfattet av finansforetaksloven, men er i forskrift unntatt fra enkelte av lovbestemmelsene
- Nye eller utvidede krav til pensjonsforetak, tilsvarer langt på vei regler som gjelder for forsikringsforetak og som følger av finansforetaksloven
- Finansforetaksforskriften
- Forskrift om pensjonsforetak
- Forsikringsvirksomhetsloven med forskrifter

4. IORP II (forts.)

Grensekryssende virksomhet

- Krav til raskere saksbehandling ved melding om grensekryssende virksomhet (fra 8 til 6 uker)
- Harmoniserte regler for grensekryssende overdragelser
 - Forvaltningsskjønnet innskrenkes, særlig ved overdragelse av norske pensjonsordninger til pensjonsforetak i andre EØS-stater
 - Krav om forhåndssamtykke fra medlemmer
 - Finanstilsynet forslår krav om tilslutning fra to tredjedeler av medlemmene og fripoliseinnehaverne (kvalifisert flertall)

4. IORP II (forts.)

Kapitalforvaltning – ESG faktorer

- Pensjonsforetak skal vurdere om det skal inkludere ESG-faktorer i kapitalforvaltningen
- Faktorene - knyttet til miljø, sosiale forhold og foretaksstyring - er ikke nærmere definert
- Vurderingen skal offentliggjøres og revideres jevnlig
- Pensjonsforetak må reflektere dette i sitt risikostyringssystem når det er relevant
- Det presiseres i forskriftsutkastet at ESG kan hensyntas innenfor rammen av forsvarlig kapitalforvaltning

4. IORP II (forts.)

Nøkkelfunksjoner

- Krav til virksomhetsstyringen sammenfaller i stor grad med gjeldende rett og etablert tilsynspraksis
- Risikostyringsfunksjon – nytt krav
 - Bidra til at risikosystemet fungerer godt
 - Finanstilsynet legger til grunn at den skal dekke oppfølgingen av virksomhetens samlede risiko og videreutvikle etablerte kontroller
- Aktuarfunksjon – nytt krav
 - Opphever kravet til ansvarshavende aktuar
 - nasjonal tilpasning

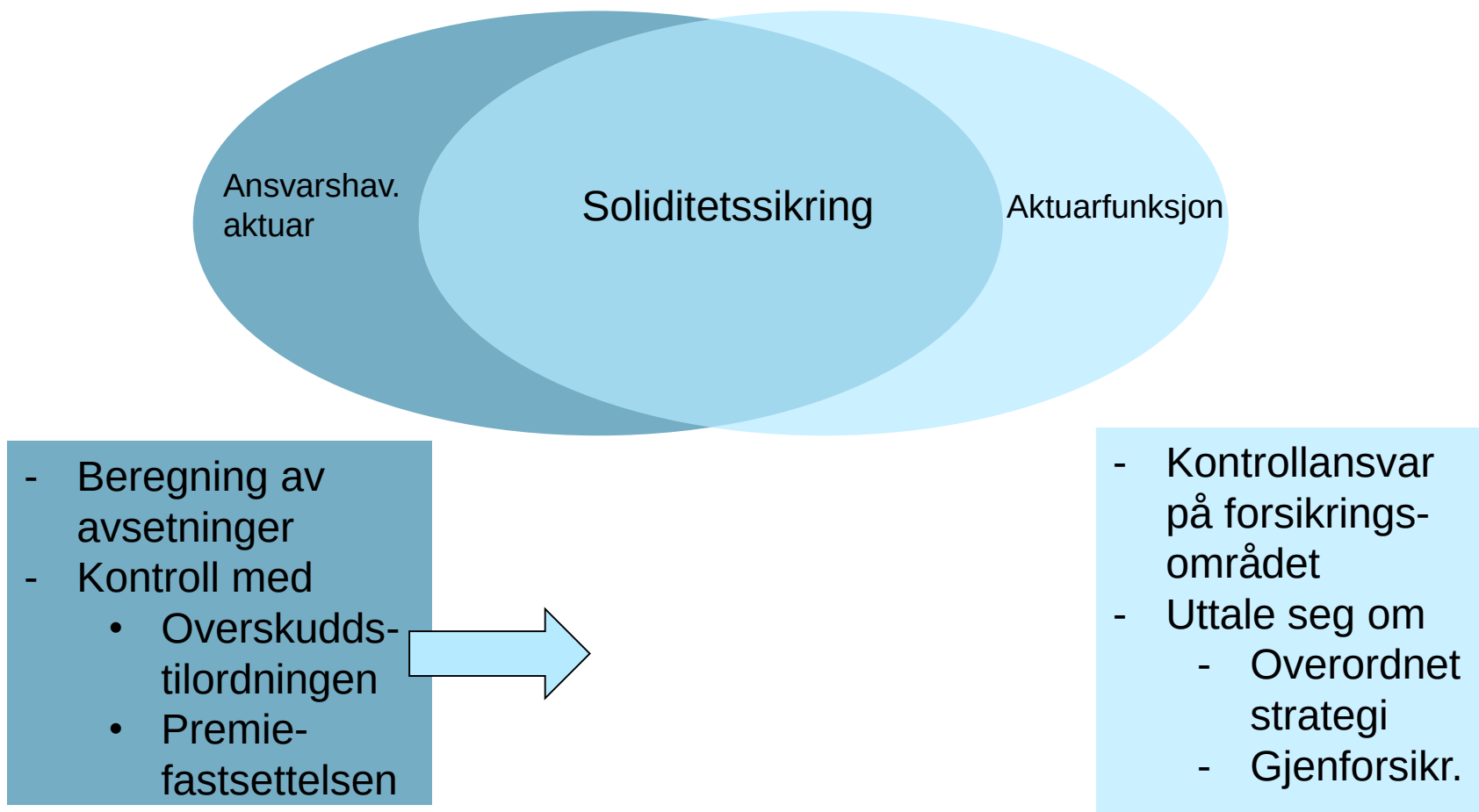
4. IORP II (forts.)

Nøkkelfunksjoner (forts.)

- Hovedansvarsområdene til aktuarfunksjonen
 - samordne/koordinere beregningen av de forsikringstekniske avsetningene
 - vurdere om de metoder, underliggende modeller og forutsetninger som legges til grunn ved beregningene er hensiktsmessige og om dataene som benyttes er fullstendige
 - sammenligne de vurderinger som ligger til grunn for beregningen av de forsikringstekniske avsetningene med tidligere erfaringer
 - informere styret og ledelsen om påliteligheten og tilstrekkeligheten av beregningen av de forsikringstekniske avsetningene

4. IORP II (forts.)

Forslag til gjennomføring av kravet til aktuarfunksjon

4. IORP II (forts.)

Nøkkelfunksjoner (forts.)

- Krav til internrevisjonsfunksjon
 - I dag kun for pensjonsforetak med forvaltningskapital på mer enn 10 milliarder kroner (7 pensjonskasser)
- Direktivet åpner for å gjøre en rekke unntak for
 - Pensjonsforetak som forvalter pensjonsordninger for færre enn 100 medlemmer (6 per 31/12-2017)
 - Finanstilsynet foreslår at det kan gis slikt unntak når det gjelder krav til internrevisjonsfunksjon (ved enkeltvedtak)

4. IORP II (forts.)

Utkontraktering

- Fortsatt adgang til «nøkkelferdige pensjonskasser»
- Pensjonskassen beholder det fulle ansvaret for utkontraktert virksomhet
- Utkontraktingen må ikke redusere kvaliteten på styringssystemet og ikke øke operasjonell risiko
- FT foreslår at styret og daglig leder hos tjenesteyteren skal egnethetsvurderes i tillegg til ansatte som utfører nøkkelfunksjoner for pensjonskassen – regler om godtgjørelsesordninger vil gjelde for tjenesteyteren
- Pensjonsforetak underlegges meldeplikt

4. IORP II (forts.)

Egenvurdering av risiko

- Egenvurderingen skal blant annet omhandle:
 - Hvordan egenvurderingen er integrert i styringen av pensjonsforetaket
 - En vurdering av risikostyringssystemets effektivitet
 - Beskrivelse av hvordan pensjonsforetaket unngår interessekonflikter med arbeidsgiverforetaket i gitte situasjoner
 - En vurdering av samlet kapitalbehov
 - Risikovurderinger knyttet til utbetaling av pensjonsytelsene

4. IORP II (forts.)

Egenvurdering av risiko (forts.)

- Kvalitativ vurdering av de mekanismene som sikrer pensjonsytelsene
- Kvalitativ beskrivelse av operasjonell risiko
- Finanstilsynet foreslår at egenvurderingen skal gjennomføres minst årlig og umiddelbart ved vesentlige endringer i risikoprofilen (minstekravet etter direktivet er hvert tredje år)
- Ikke fastsatt regler om rapportering av egenvurderingen til Finanstilsynet

4. IORP II (forts.)

Informasjonskrav

- Krav om norsk språk og digitalt førstevalg
- Krav om årlig «pensjonsoversikt» som skal inneholde nøkkelinformasjon
 - Individualiserte pensjonsprognoser
 - Opptjent pensjon
 - Innbetalinger
 - Kostnader
 - Opplysninger om verdien av pensjonsordningens midler
- Finanstilsynet foreslår at også livsforsikringsforetak skal utarbeide pensjonsoversikt til medlemmene

5. Annet

EIOPAs dataprojekt (Ny EIOPA-rapportering)

- Ny rapportering fra og med tredje kvartal 2019
- De 22 største norske pensjonskassene må rapportere
- Finanstilsynet avholdt et informasjonsmøte om EIOPA-rapporteringen og EIOPAs stresstest 8. mai.

EIOPAs stresstest

- De 12 største norske pensjonskassene skal delta
- Stresstesten gjennomføres i perioden april til juni 2019 basert på tall ved utgangen av 2018.

FINANSTILSYNET

Revierstredet 3
Postboks 1187 Sentrum
0107 Oslo

www.finanstilsynet.no

Personlig e-postadresse

